

Микола Лисенко

Н. Лисенко

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)

Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих міста Києва
Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного
обслуговування

Життя віддане мистецтву
(До 180-річчя з Дня народження Миколи Віталійовича Лисенка)

Бібліографічний список літератури

Київ - 2022

Життя, віддане мистецтву : до 180-річчя з Дня народження Миколи Віталійовича Лисенка : бібліогр. список / упоряд. А. Р. Своровський, О. В. Виноградова ; ред.: О. М. Трубайчук ; Департамент культури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) ; Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих. – Київ, 2022. – 16 с.

Бібліографічний та вебліографічний список складено до 180-річчя з Дня народження відомого українського композитора Миколи Віталійовича Лисенка.

Список містить матеріали про життя та діяльність, мемуари та епістолярну спадщину композитора.

При складанні списку використано літературу з електронних каталогів Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого.

До списку увійшли книги, статті зі збірників та періодичних видань. Матеріал розміщено в алфавітному порядку.

Список розраховано на викладачів, студентів, школярів та всіх, кому цікаве становлення українського музичного мистецтва.

Упорядники:

Літературний редактор
Відповідальний за випуск

Телефон для довідок
e-mail

Своровський А. Р.
Виноградова О. В.
Трубайчук О. М.
Денисова С. О.

486-01-46
lubibl@ukr.net

М

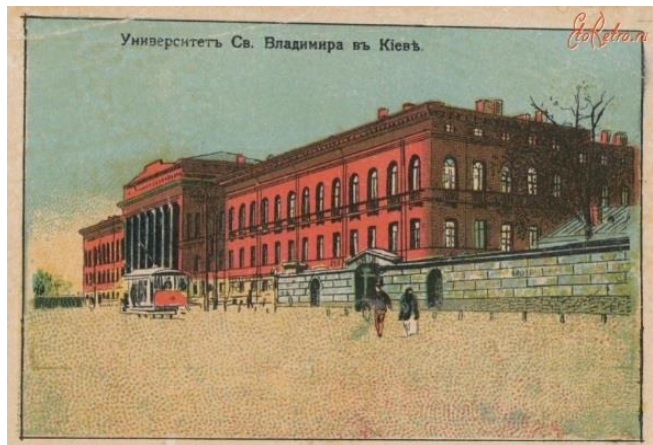
икола Віталійович Лисенко народився 22 березня 1842 року у селі Гриньки на Полтавщині. Батько, Віталій Романович Лисенко, офіцер орденського кірасирського полку, був людиною освіченою, з передовими поглядами на розвиток суспільства, глибоко знав і любив літературу, народну творчість. Мати, Ольга Єреміївна, походила з полтавського поміщицького роду Луценків. Навчалася вона в петербурзькому Смольному інституті шляхетних дівчат.

Аристократичне виховання наклало свій відбиток на все подальше життя Ольги Єреміївни, вигривши її характер та світогляд. Розмовляла вона виключно французькою мовою, в усьому намагаючись створити таку атмосферу, яка б не мала навіть натяку на щось народне,

Зацікавленість музикою Микола проявив ще змалку, а батьки всіляко сприяли синові у цій цікавості.

Початкову освіту здобув від матері. З 1852 року навчається у приватному чоловічому пансіоні у Києві, пізніше – закінчує 2-гу Харківську гімназію.

1859 року майбутній композитор вступає до Харківського університету, але провчившись там рік, переводиться на природничий відділ фізико-математичного факультету університету св. Володимира. Під час навчання не полишає музику, а також починає громадську діяльність, бере участь у «Старій громаді».

Університет св. Володимира

З 1867 по 1869 роки він навчається у Лейпцизькій консерваторії, а з 1874 по 1876 рр. – у Петербурзі, у класі блискучого майстра оркестру Миколи Римського-Корсакова.

Повернувшись до Києва, Микола Віталійович, з властивими йому енергією і запалом, поринає у творчість, не забуваючи при тому педагогічну, виконавську та музично-громадську діяльність.

Лейпцизька консерваторія

Відчуваючи зацікавленість публіки кінця 1870-х рр. він виступав не лише у Києві, а й у Полтаві, Чернігові, Катеринославі тощо. Взагалі, соліст здійснив чотири великих турне Україною: 1892-1893, 1897, 1899, 1902 рр. Щоразу революційну навіть за формою програму складали два відділи: у першому – артист виступав, як піаніст, виконуючи

власні твори, а також уривки з улюблених опер Миколи Римського-Корсакова, Олександра Даргомижського, Михайла Глінки, п'єси Георга Генделя; у другому – співав хор, якому Микола Віталійович акомпанував на сцені.

На українському народному ґрунті М. Лисенко творить високохудожні композиції на шевченківську тематику, народні опери "Різдвяна ніч" і "Утоплена", оперу-сатиру "Енеїда", монументальну народну музичну драму "Тарас Бульба".

У 1891 р. відбулася зустріч Миколи Віталійовича із російським колегою Петром Іллічем Чайковським, який у партитурі ознайомився з оперою "Тарас Бульба". Тоді вперше автор категорично відмовився ставити твір... російською мовою, хоч як радили інші шановні колеги – облишити всю оту "хохляччину".

1 вересня 1904 р. на кошти, зібрані напередодні на низці концертів під час пишного ювілею з нагоди святкування 35-ліття творчої діяльності, Микола Віталійович відкрив у Києві, вперше в Україні, національне музично-драматичне училище.

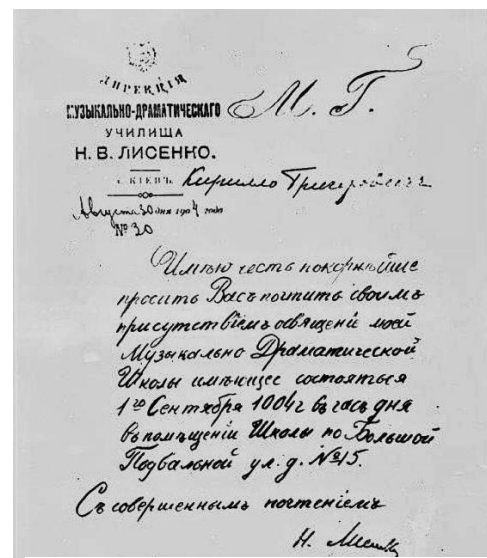

вул. Велика Підвальна, 15 (будинок, де була школа, не зберігся)

Хоч мистецький освітній заклад називався школою, але програму він заявив вищого навчального закладу. Заздалегідь було винайнято особняк професора психології Київського університету Святого Володимира Івана Олексійовича Сікорського – батька знаного авіаконструктора Ігоря Сікорського, що стояв по

вулиці Великій Підвальній, 15 (нині – Ярославів Вал).

Уже в перший рік Лисенківську школу, що не мала дотацій та існувала виключно від платні за навчання, відвідувало більш як 300 учнів! Доволі швидко унікальний навчальний заклад став готувати для національного мистецтва справжніх майстрів. Серед його вихованців значилися прізвища Кирила Григоровича Стеценка, Левка Миколайовича Ревуцького, інших фундаторів української композиторської школи нового часу, акторів – Василя Миколайовича Верховинця, Михайла Венедиктовича Микиші та інших.

Запрошення на освячення школи, написане рукою

Разом з О. Кошицем організував у 1905 році музично-хорове товариство "Київський Боян", головою якого був до кінця життя.

Микола Віталійович Лисенко – засновник національної музично-творчої школи, основоположник української класичної музики. Значення його для української музичної культури неоціненне. Своєю творчістю він підсумував величезний період розвитку вітчизняної музики на підвалинах глибокого і всебічного вивчення народного життя і народної творчості. Був одним з найкращих інтерпретаторів "Кобзаря" Тараса Шевченка, на тексти якого написав понад 80 вокальних творів різних жанрів. Безцінною спадщиною великого композитора стали обробки фольклорно-пісенних зразків усної народної творчості.

Смерть М. Лисенка, 6 листопада 1912 року, стала непоправною втратою для української музичної культури.

Життєвий та творчий шлях

1. Андрієвський, В. Микола Лисенко : в соту річницю народж., 1842–1942 / Віктор Андрієвський. – Львів : Укр. вид-во, 1942. – 66 с.
2. Архімович, Л. Б. М. Лисенко : життя і творчість : монографія / Л. Б. Архімович, М. Гордійчук. – 3-тє вид., випр. і доп. – Київ : Музична Україна, 1992. - 253 с. : портр., нот.
3. Бас, Л. О. Розповіді про композиторів. Вип. 1 / Л. Бас. – Київ : Музична Україна, 1976. – 168 с. : іл.
4. Будищанець, В. Славний музика Микола Лисенко, його життя і праця / В. Будищанець ; Т-во "Полтав. укр. книгарня". – Полтава : Електр. друк. О. Л. Брауде, 1913. – 46, [2] с..
5. Булат, Т. П. Героїко-патріотична тема в творчості М. В. Лисенка / Т. П. Булат ; АН УРСР ; Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. – Київ : Наукова думка, 1965. – 152 с. : портр.
6. Булат, Т. П. Микола Лисенко / Т. Булат. – Київ : Музична Україна, 1973.– 106 с.
7. Булат, Т. Світ Миколи Лисенка. Національна ідентичність, музика і політика України XIX - початку XX століття : [книга-альбом] / Тамара Булат, Тарас Філенко. – [Нью-Йорк] : Українська Вільна Академія Наук у США ; [Київ] : Майстерня книги, [2009]. – 408 с. : фотоіл., портр.
8. Василенко, З. І. Фольклористична діяльність М. В. Лисенка / З. І. Василенко ; АН УРСР ; Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. – Київ : Наукова думка, 1972. – 186 с.
9. Грегуль, А. Його вітала Одеса... / Аліна Грегуль // Київ. – 2018. – № 3-4. – С. 167-170.
10. Денисенко, В. "Цей шлях потрібний, корисний, багатоцінний" : листування Михайла Драгоманова і Миколи Лисенка в контексті громадсько-мистецького життя в Україні (1876-1890 рр.) / Володимир Денисенко // Пам'ять століть. – 2006. – № 6. – С. 177-181.
11. Дореволюційна російська преса про М. В. Лисенка : (де-що з матеріалів) // Музика. – 1927. – № 5–6. – С. 36–42.
12. Дубровський, В. Як створювалась опера "Тарас Бульба" / Володимир Дубровський // Дзвін. – 1997. – № 3. – С. 100-103.

13. Дяченко, В. Микола Віталійович Лисенко : життя і діяльність / В. Дяченко. – Київ : Мистецтво, 1951. – 116 с. – іл.-
14. Кальницький, М. Похорони, яких не видел Київ : сто лет назад Україна прощалась с великим композитором Николаем Лысенко / Михаил Кальницький // Комсомольская правда в Украине. – 2012. – 8 нояб. (№ 249). – С. 16 : фото.
15. Катренко, А. М. М. В. Лисенко і національно-визвольний рух в Україні у другій половині XIX - на початку XX ст. / А. М. Катренко, С. Д. Денисенко // Український історичний журнал. – 1992. – № 7-8. – С. 48-59.
16. Кобилянський Л. Микола Лисенко : (біогр. нарис) / Л. Кобилянський. – Львів : Накладня М. Таранька, 1930. – 93 с. : іл., портр. – (Популярна бібліотека).
17. Коляда, І. А. Микола Лисенко / Ігор Коляда, Юлія Коляда, Сергій Вергун. - Харків : Фоліо, 2019. – 125 с. : фотоіл., портр. – (Знамениті українці).
18. Корифеи українской сцены : с 8 портретами / Київ : Типографія Петра Барського, 1901. – 192 с. : іл., портр.
19. Корній, Л. П. Історія української музичної культури від давнини до початку XX століття : [монографія] / Лідія Корній. – Київ : Музична Україна, 2018. – 364 с.
20. Корній Л. П. Лисенко Микола Віталійович [Електронний ресурс] / Л. П. Корній // Енциклопедія історії України: / редкол.: В. А. Смолій (гол.) та ін. ; НАН України. Ін-т історії України. – Київ : Наукова думка, 2009. – Т. 6 : Ла-Мі – С. 156-157
21. Корній, Л. Тадей і Максим Рильські та Микола Лисенко: вплив середовища на формування особистості / Лідія Корній // Народна творчість та етнологія : наук. журн. – 2020. – № 3. – С. 94-103.
22. Коробчук, А. С. Життєвий і творчий шлях М. В. Лисенка напередодні та в роки першої російської революції 1905-1907 рр. / А. С. Коробчук // Історичні етюди : зб. наук. пр. – Дніпро : ДНУ ім. Олеса Гончара, 2017. – Вип. 5. – С. 56-58.
23. Кривусів-Борецький В. Батько української музики – Микола Лисенко / В. Кривусів-Борецький. – [Київ] : Вид. "Дзвін", 1920. – [19] с.
24. Кроп, Т. Камертон української душі / Тетяна Кроп // Літ. Україна. – 2012. – 29 листоп. (№ 46). – С. 15 : фото.
25. Лисенко, В. М. Лисенко в Петербурзі / В. Лисенко // Музика. – 1978. – № 3. – С. 31.
26. Лисенко, В. М. В. Лисенко – хоровий диригент / В. Лисенко // Музика. – 1980. – № 1. – С. 13-14.

27. Лисенко Микола Віталійович (1842-1912) : композитор, піаніст, диригент, педагог, збирач пісенного фольклору, громадський діяч // Видатні українці. Культура. Мистецтво. Освіта : [довідник]. – Київ : Велес, 2016. – С. 188-192
28. Лисенко, О. М. Сонце української музики : до 125-річчя з дня народження М. В. Лисенка / О. М. Лисенко. – Київ : Знання, 1967. – 48 с. : іл., портр.
29. Лісецький, С. Лисенко і Людкевич / С. Лісецький // Музика. – 1986. – № 2. – С. 25–26.
30. Лубчак, В. "Про Миколу Лисенка більше говорять,... ніж грають" : онука засновника української національної музики, відома піаністка Рада Лисенко про правильну позицію в житті та музиці : [інтерв'ю] / Вадим Лубчак // День. – 2015. – 16-17 жовт. (№ 187-188). – С. 17,21 : фото
31. Микола Лисенко (1842-1912) : композитор, педагог, диригент, основоположник української класичної музики // 100 найвідоміших українців. – Київ : Автограф : Орфей, 2005. – С. 283-291 : фото.
32. Микола Лисенко та музичний світ : тези Міжнар. наук. конф. 20-22 трав. 1992 р. / [ред. Л. Я. Бондаренко] ; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського АН України ; Київ. держ. консерваторія ім. П. І. Чайковського. – Київ : [Б. в.], 1992. – 128 с.
33. Микола Лисенко та українська композиторська школа : зб. наук. праць / ред. кол.: Г. А. Скрипник (голов. ред.) [та ін.] ; [упоряд. і авт. передм. О. В. Шевчук] ; НАН України ; Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. М. Т. Рильського. – Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2004. – 248 с. : портр., нот.
34. Наш Шевченко в музиці : 175 років від дня народження Миколи Лисенка / підготував Віктор Шпак // Урядовий кур'єр. – 2017. – 18 берез. (№ 52). – С. 7.
35. Николай Лысенко // 99 великих киевлян / [Н. Будзинская и др.]. – Киев : [7+7 media], 2009. – С. 230-233 : портр.
36. Николай Лысенко (1842-1912) : композитор, пианист, педагог, хоровой дирижер, основоположник украинской классической музыки // 100 великих украинцев. – Москва : Вече ; Киев : Орфей, 2002. – С. 280-288.
37. Петлюра, С. Пам'яті М. Лисенка / Симон Петлюра // Музика. – 1992. – № 1. – С. 3–4.
38. Полфьоров, Я. Микола Лисенко в світлі сучасності / Я. Полфьоров // Музика. – 1927. – № 5–6. – С. 4–23.

39. Ревуцький Д. М. Микола Лисенко. Повернення першоджерел / Дмитро Ревуцький ; вступ. ст., упоряд. В. В. Кузик. – Київ : Музична Україна, 2003. – 320 с.
40. Савченко, С. І в звуках пам'ять відгукнеться : до 175-річчя від дня народження М. Лисенка (1842-1912) / С. Савченко // Дати і події : календар знаменних дат. – 2017 (перше півріччя). – № 1 (9). – С. 78-83 : портр.
41. Скорульська, Р. М. Микола Лисенко. Дні і роки / Роксана Скорульська, Марина Чуєва. – Київ : Музична Україна, 2015. – 727 с. : фотоіл., портр.
42. Скорульська, Р. Композитор Микола Лисенко в житті Лесі Українки / Роксана Скорульська // Українська мова й література в сучасній школі. – 2013. - № 9. – С. 58-61.
43. Скорульська, Р. М. Подвижник людського духу : до 170-річчя від дня народження та 100-річчя з дня смерті М. В. Лисенка (1842-1912) / Роксана Скорульська // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2012. – № 1. – С. 122-134.
44. Скорульська, Р. "Прозорий звук сурми і струни золоті..." / Роксана Скорульська // Літ. Україна. – 2014. – 20 лют. (№ 8). – С. 1, 14 : іл.
Про музику М. В. Лисенка до творів Т. Г. Шевченка.
45. Тележинський, С. М. В. Лисенко як диригент : (нарис) / С. Тележинський // Музика. – 1927. – № 5–6. – С. 23–27.
46. Третяк, О. Е. Микола Лисенко : (1842-1912 рр.) / О. Е. Третяк // 100 видатних українців. – Київ : Арій, 2006.. – С. 229-233 : портр.
47. Українська музикальна спадщина : зб. ст. / Київ. держ. консерваторія ім. П. І. Чайковського, Каф. історії музики ; [ред. Б. Гурман]. – Харків : Мистецтво, 1940. – 157, [2] с. : ноти.
48. Чаговець В. М. В. Лисенко / Всеволод Чаговець. – Київ : Мистецтво, 1949. – 27 с. – (Класики музики).

Мемуари та епістолярій

49. Білокінь, С. З епістолярної спадщини (Листи М. Лисенка до М. Грушевського) : (листи М. Лисенка до М. Грушевського) / Сергій Білокінь // Музика. – 1989. – № 5. – С. 20–22.
50. Катренко, А. Вимушені клопотання великого українського композитора : (Листи М. В. Лисенка київському, подільському і волинському генерал-губернатору. 1884-1889 рр.) / Андрій Катренко // Пам'ять століть. Планета. – 2010. – № 4-5. – С. 108-114.

51. Колесса Ф. Спогади про Миколу Лисенка / Філарет Колесса. – Львів : Вільна Україна, 1947.– 64 с.
52. М. В. Лисенко. Автобіографія 1894 р. ("друга") : розшифровка з коментарями Роксани Скорульської (з включенням фрагментів праці "Д. Ревуцький. АВТОБІОГРАФІЇ М.В. Лисенка"). – Київ : [Б. в.], 2002. – 12 с. : портр.
53. Лисенко, М. В. Листи / Микола Лисенко ; [упоряд., передм., комент., авт. покажч. Р. М. Скорульська]. – Київ : Музична Україна, 2004. – 680 с. : іл., портр.
54. Листи М. В. Лисенка // Музика. – 1927. – № 2. – С. 26–27.
55. Листи М. В. Лисенка // Музика. – 1927. – № 5-6. – С. 42-45.
56. Микола Лисенко у спогадах сучасників : у 2 т. Т. 1 / [упоряд., передм. та комент. Р. Я. Пилипчука]. – Київ : Музична Україна, 2003. – 344 с. : фотоіл., портр.
57. Овчинників, В. М. В. Лисенко в Москві : (спогади) / В. Овчинників // Музика. – 1927. – № 5–6. – С. 31–35.
58. О'Коннор-Вілінська В. О. Лисенки й Старицькі : [спогади] / Валерія О'Коннор-Вілінська. – Львів : З друк. Вид. спілки "Діло", 1936. – 82, [2] с., [6] арк. іл., портр.
59. Рильський, М. М. Лисенко / Максим Рильський // Музика. – 1927. – № 5–6. – С. 27–31.
60. Скорульська, Р. Микола Лисенко у світлі спогадів Олени Пчілки : (унікальні аспекти) / Роксана Скорульська // Минуле сучасне Волині та Полісся. Олена Пчілка і родина Косачів в історії інтелектуальної еліти України та Волині : матеріали XXXIII Всеукр. історико-краєзнавчої наук. конф., присвяч. 160-річчю від дня народження Олени Пчілки та 60-річчю створення Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки : наук. зб.. – 2009. – Вип. 33. – С. 61-65.
61. Щербаківський, В. Мемуари: [частина II] : спомини про М. В. Лисенка / Вадим Щербаківський // Пам'ятки України: історія та культура (Спецвипуск). – 2007. – № 4. – С. 214-223.
62. Щербаківський, В. Мемуари: [частина II] : із спогадів про М. В. Лисенка / Вадим Щербаківський // Пам'ятки України: історія та культура (Спецвипуск). – 2007. – № 4. – С. 212-214.

Веб-ресурси

Біографічні відомості та цікаві факти з життя та творчості Лисенка Миколи Віталійовича

Лисенко, О. В. Лисенки [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (гол.) та ін. НАН України. Інститут історії України. – Київ.: В-во "Наукова думка", 2009. – 790 с.: іл. – Режим доступу: <https://www.printfriendly.com/p/g/5XRhtC>. – Дата перегляду: 10.03.2022. – Назва з екрана.

Лисенко Микола Віталійович [Електронний ресурс] / Л. П. Корній // Енциклопедія історії України: / редкол.: В. А. Смолій (гол.) та ін.; НАН України. Ін-т історії України. – Київ : Наукова думка, 2009. – Т. 6 : Ла-Мі – С. 156-157. – Режим доступу : http://www.history.org.ua/?termin=Lysenko_M_V . – Назва з екрана.

Лисенко Микола Віталійович [Електронний ресурс] // Київський національний університет імені Тараса Шевченка : Незабутні постаті / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; [авт.-упор. О. Матвійчук, Н. Струк ; ред. кол.: В. В. Скопенко, О. В. Третяк, Л. В. Губерський, О. К. Закусило, В. І. Андрейцев, В. Ф. Колесник, В. В. Різун та ін.]. – Київ : Світ Успіху, 2005. – Т. 1. – С. 33-34. – Режим доступу : <http://www.univ.kiev.ua/ua/geninf/osobystosti/lisenko/> - Дата перегляду : 23.02.2022. – Назва з екрана.

Рудяченко О. Микола Лисенко. Пробудження лева . Ч. 1. [Електронний ресурс] / Олександр Рудяченко // Укринформ : мультимедійна платформа іномовлення України. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2567145-mikola-lisenko-1-probudzenna-leva.html>. – Дата публікації : 27.10.2018. – Назва з екрана.

Рудяченко О. Микола Лисенко. На чолі Олімпу. Ч. 2. [Електронний ресурс] / Олександр Рудяченко // Укринформ : мультимедійна платформа іномовлення України. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2567223-mikola-lisenko-2-na-coli-olimpu.html> - Дата публікації : 28.10.2018. – Назва з екрана.

Микола Лисенко: засновник української національної музики [Електронний ресурс] // Хроніки Любарта. – Режим доступу : <https://www.hroniky.com/news/view/15053-mykola-lysenko-zasnovnyk-ukrainskoi-natsionaltoi-muzyky> - Дата публікації : 22.03.2019. – Назва з екрана.

Микола Лисенко - 8 заслуг гетьмана української музики перед народом України [Електронний ресурс] // Герої України : портал. – Режим доступу : <http://heroes.profi-forex.org.ua/lisenko-mikola-vitalijovich> - Дата перегляду : 23.02.2022. – Назва з екрана.

Логачова О. Найбільший європеець в українській музиці: Микола Лисенко [Електронний ресурс] / Оксана Логачова // Український інтерес. – Режим доступу : <https://uain.press/blogs/najbilshyj-yevropeyets-v-ukrayinskij-muzytsi-mykola-lysenko-30714> - Дата публікації : 22.03.2017. – Назва з екрана.

Композиторська спадщина Миколи Лисенка

Смольницька О. Микола Лисенко: Україна, музика, нація [Електронний ресурс] / Ольга Смольницька // Український інтерес. – Режим доступу : <https://uain.press/blogs/mykola-lisenko-ukrayina-muzyka-natsiya-757828>. – Дата публікації : 22.02.2018. – Назва з екрана.

Підгородецька І. Перша національна українська опера-колядка Миколи Лисенка : [Про оперу «Різдвяна ніч»] [Електронний ресурс] / Ірина Підгородецька // Центр ім. митрополита Андрея Шептицького. – Режим доступу : <https://center.ucu.edu.ua/biblioteka-novyny/persha-natsionalna-ukrayinska-opera-kolyadka-mykoly-lisenka/> – Дата перегляду : 22.02.2022. – Назва з екрана.

"Наталка Полтавка" М. Лисенко, за однойменною п'єсою Івана Котляревського : [трансляція зі Львів. нац. академ. театру опери та балету ім. Соломії Крушельницької 27.03.2016 р.] [Електронний ресурс] // Youtube. – Режим доступу : https://www.youtube.com/watch?v=LNQACv-b_xQ – Дата публікації : 31.03.2016. – Назва з екрана.

Микола Лисенко. Запорозький марш: [Виконує Андрій Бондаренко. Запис з концерту 15 березня 2015 в музеї Лисенка] [Електронний ресурс] // Youtube. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=uJWPEx5-NgQ> – Дата публікації : 14.01.2016. – Назва з екрана.

Бесіда музикознавиці Любові Морозової та журналіста Юрія Макарова про знамениту оперу українського композитора Миколи Лисенка «Тарас Бульба», за сюжетом повісті Миколи Гоголя [Електронний ресурс] // Youtube. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=NgSorAO5PC0> – Дата публікації : 15.11.2019. – Назва з екрана.

Микола Лисенко, увертюра до опери «Тарас Бульба» : [Львівська філармонія, симфонічний оркестр «INSO-Львів», концертмейстер оркестру Крук Євген, диригує Раймонд Янссен, Нідерланди] [Електронний ресурс] // Youtube. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=bv7gm3cf8Bw> – Дата публікації : 12. 05.2018. – Назва з екрана.

Вірлич Є. 5 творів Миколи Лисенка, які ви знаєте, але може не знали, що це його. До дня народження класика : [Електронний ресурс] / Євгенія Вірлич // Кавун-City. – Режим доступу : <https://kavun.city/articles/134844/5-tvoriv-mikoli-lisenka-yaki-vi-znaete-ale-mozhe-ne-znali-scho-ce-jogo-do-dnya-narodzhennya-klasika> – Дата публікації : 22. 03.2021. – Назва з екрана.

Етнографічна спадщина Лисенка

Гальчинський Б. Значення етнографічно-фольклорної діяльності Миколи Лисенка для українського національного відродження другої половини XIX століття / Б. Гальчинський // Українознавство. – 2010. – № 4. – С. 261-264.

Збірник народних українських пісень / зібрав і для хору уложив М. Лисенко. – Київ : у Л. Г. Адлера, [1899?] . – 256 с.

Лисенко, М. Повна збірка творів. Т. 4 : Народні пісні для хору ; Вип. 1 : Історичні пісні / М. Лисенко ; ст. та прим. Д. Ревуцького. – Харків ; Київ : ДВОУ : Літ. і мистецтво, 1931. – – 33 с.0020

Збірник українських пісень / зібрав і у ноти завів М. Лисенко. – 3-тє вид. – Київ : У Болеслава Корейво, [1868]. – Вип. 1. – 95 с.

Гордійчук М. М. Лисенко Микола Віталійович [Електронний ресурс] / М. М. Гордійчук // Українська літературна енциклопедія. – Режим доступу : https://slovnyk.me/dict/literary_encyclopedia. – Дата перегляду : 22. 02.2022. – Назва з екрана.

Увічнення пам'яті композитора

Пам'ятник Миколі Лисенку у місті Києві на Театральній площі поряд з Національною оперою України імені Тараса Шевченка. Встановлений у 1965 році.

Автори монументу — скульптор Олександр Ковальов та архітектор Василь Гнездилов.

Меморіальна дошка на фасаді будинку-музею Миколи Лисенка (вул. Саксаганського, 95-б).

Музей Миколи Лисенка, відділ Музею видатних діячів української культури, розташований у колишньому будинку вчителя-природника Миколи Гвоздика, де український композитор Микола Віталійович Лисенко винаймав 2-й поверх із серпня 1894 по листопад 1912. (Київ, вулиця Саксаганського, 95-б).

Ювілейна монета номіналом 2 гривні, випущена Національним банком України. Присвячена 160-річчю з дня народження видатного українського композитора. Автори: художники: Л. Корень, М. Кочубей, скульптори: В. Дем'яненко, В. Атаманчук.

У 1992 Укрпошта випустила **поштову марку і художній маркований конверт з оригінальною маркою**, присвячені 150-річчю від дня народження Миколи Лисенка.

Поштова марка з художнього маркованого конверту, випущена до 150-річчя від народження композитора

Ім'я Миколи Лисенка носить **Харківський національний театр опери та балету** — один з найстаріших вітчизняних музичних театрів, нащадок кращих традицій української, російської і світової культури. Історія музичного театру в Харкові бере відлік від 1780 року.

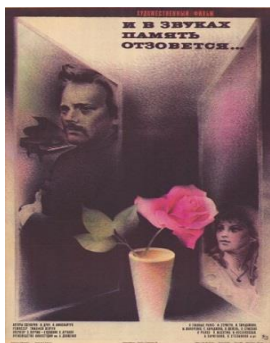
Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка — найстаріший в Україні музичний заклад вищої освіти і один з найдавніших в Європі.

Премія імені Миколи Віталійовича Лисенка — державна щорічна нагорода, що вручається за видатні музичні твори, що здобули широке громадське визнання, за досягнення в педагогічній діяльності, а також за видатні музикознавчі праці.

Міжнародний музичний конкурс імені Миколи Лисенка було започатковано 1962 року спільними зусиллями видатних українських митців: композиторів — Андрія Штогаренка, Євгена Станковича, Мирослава Скорика, Левка Колодуба; славетної співачки, Єлизавети Чавдар; Іменем Лисенка названі також вулиці у Києві, Львові, у місті Кам'янське, музичні училища та школи.

У 1986 на кіностудії імені Олександра Довженка режисер Тимофій Левчук зняв **історико-біографічний фільм «І в звуках пам'ять відгукнеться ...»**, який показує сторінки з життя Миколи Віталійовича Лисенка. Роль композитора у фільмі виконав Федір Стригун.

Пам'ятник українському композитору Миколі Лисенку на батьківщині, в селі Гриньки Глобинського району Полтавської області. На Полтавщині іменем композитора також назвали Гриньківську школу та Полтавський коледж мистецтв.

Пам'ятник на могилі Миколи Лисенка у Києві. Байкове кладовище (надгробок — бетон, граніт; скульптор Юхим Білостоцький; встановлений у 1939), ділянка № 2.

Популярні телевізійні програми та документальні фільми про композитора та його твори

Микола Лисенко : [Програма Велич особистості від 14.12.15, розповідає Ірина Фаріон] [Електронний ресурс] // Youtube. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=G7pfA-Ua0o0/>. – Дата публікації : 21. 12.2015. – Назва з екрана.

Дворянин Микола Лисенко : [Документальний фільм з циклу «Київська старовина. Світ мистецтва»] [Електронний ресурс] // Youtube. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=KvhWNO2YUQM>. – Дата публікації : 24.06.2014. – Назва з екрана.

Історія кохання Миколи Лисенка до Ольги О'Коннор і їхнє одруження : [Документальний серіал «Гра долі», Ч. 1] [Електронний ресурс] // Youtube. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=-RTbfEmoGME>. – Дата публікації : 31.10.2018. – Назва з екрана.

Історія кохання Миколи Лисенка до Ольги Липської, матері його п'ятьох дітей : [Документальний серіал «Гра долі», Ч. 2] [Електронний ресурс] // Youtube. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=2w6m9YhqQ08>. – Дата публікації : 31.10.2018. – Назва з екрана.

Історія запізнитого кохання Миколи Лисенка до Інни Андріанопольської : [Документальний серіал «Гра долі», Ч. 3] [Електронний ресурс] // Youtube. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=7qG9VptA5PE>. – Дата публікації : 31.10.2018. – Назва з екрана.

Унікальне 100-річне відео з похорону Миколи Лисенка [Електронний ресурс] // Youtube. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=Dmky-h4MTJ4&t=14s>. – Дата публікації : 16.11.2012. – Назва з екрана.

